

NIEUWERWETS
ARTIESTEN
VAN
MORGEN
NIEUWERWETS

1095 KUIPERSKAAI

WAT BEZIELT EEN JONG COLLECTIEF VAN THEATERMAKERS, ACTEURS, KUNSTENAARS OM DE SPEECH VAN PAUS URBANUS II UIT 1095 ALS INSPIRATIEBRON TE NEMEN VOOR EEN THEATERVEROORSTELLING? GASTON WIL ER ALLES OVER WETEN EN TREKT OP BEDEVAART NAAR MOLENBEEK, DE CREATIEVE BROEDPLAATS VAN HET COLLECTIEF.

PETRA BROEDERS

Collectief is niet helemaal het juiste woord, legt **Lisaboa Houbrechts** mij even later uit. Als regisseur neemt zij de touwtjes strak in handen maar verder werkt iedereen vanuit zijn/haar discipline. Het is niet zo dat ze samen de tekst van 1095 schrijven, dat is het domein van **Victor Lauwers**. **Oscar van der Put** is beeldend kunstenaar en neemt de scenografie voor zijn rekening en het vierde lid, **Romy Louise Lauwers** is performance-kunstenaar. Kuiperskaai werd opgericht in 2012 in de gelijknamige steeg in Gent. De vier hokten er samen en organiseerden expo's, maakten beeldende kunst en performances ... Daar ontstonden hun eerste voorstellingen voor een grote zaal: *De Schepping/The Creation* (2013), *The Goldberg Chronicles* (2014, geselecteerd voor TAZ#2015), *Mariembourg* (2015) en *The Winter's Tale* (2016). Hun meest recente voorstelling *1095* gaat op 13 september in première in de Monty in Antwerpen en staat op 14 oktober in De Grote Post.

Waar gaat 1095 over?

Lisaboa 'De tekst is het debuut van Victor als theater-schrijver. Hij heeft een hoofdpersonage geschetst dat wordt verbannen uit de Sint-Baafsabdij van Gent en een reis maakt door het Europa van de 11e eeuw. Tijdens die reis wordt hij geconfronteerd met bepalende historische en politieke gebeurtenissen van die tijd. Hij komt paus Urbanus II tegen en hoort zijn speech die de aanleiding was voor de Eerste Kruistocht, hij arriveert in Córdoba dat juist werd ingenomen door de Almoraviden ... De dingen overkomen hem, hij kan ze niet verklaren.'

Romy Louise 'Juist zoals in het echt, denk ik. Op dit moment kunnen wij ook niet helemaal vatten wat er gebeurt. Het is maar achteraf dat je een visie kunt formuleren op wat er precies aan de hand was.'

Victor 'Het was een uitdaging om met het script een actieve geschiedenis te vertellen. Het gaat over echte mensen van vlees en bloed die iets meemaakten op dat moment. Ik had mezelf een aantal regels opgelegd: geen meta-vertelling, geen absurde grote monologen ... Oorspronkelijk was ik voor de toon van het verhaal geïnspireerd door de schelmenroman *Tirant lo Blanc* (Joanot Martorell), de archetypische ridderverhalen waar *Don Quichot* (Cervantes) uit voortgekomen is en later weer getransformeerd is in *Tortilla Flat* van John Steinbeck. Die lijn door de geschiedenis vond ik interessant en ik

wou daar een commentaar op maken. Tegelijkertijd vond ik het belangrijk om toch bezig te zijn met een tragedie over een jonge man die het besluit neemt wat uiteindelijk voor hem een gruwelijk lot bezielt en dat geldt voor alle hoofdpersonages. (*spoiler alert!*) Het is een tragisch verhaal en uiteindelijk gaat iedereen gruwelijk dood. De enige overlevende is iemand die er over schrijft.’

Waarom wou je net deze periode te beschrijven?

Victor ‘Toen Lisaboa mij vroeg het script voor de volgende voorstelling te schrijven, was ik mij aan het verdiepen in de middeleeuwen. Kijk, alle literatuur is een product van een bepaalde periode. Als lezer en schrijver maak je een tijdsreis en dan kom je onderweg bepaalde momenten tegen waarvan je de relevantie vandaag inziet of zelfs pas kúnt inzien. Vanuit dat gevoel van die tijdreis, is het script ontstaan. Ik vind ook dat wij bovenal een vrucht zijn van die klote middeleeuwen, van die heftige, ruige tijd. Neem nu de kruistochten, die worden voortdurend aangehaald als het over het conflict in het Midden-Oosten gaat. Pas op, we willen met de voorstelling geen politieke uitspreken doen maar parallellen zijn er wel.’

Romy Louise ‘Als je de speech uit 1095 van de paus leest dan zou die volledig over vandaag kunnen gaan. Ook al zouden we die speech zoals hij toen geschreven is, nu niet meer letterlijk durven uitspreken, toch vind ik het absurd dat hij totaal begrijpelijk is voor ons.’

Hoe gaan jullie dan concreet met dat materiaal aan de slag?

Lisaboa ‘Na *The Winter’s Tale* wou ik me 100% toespitsen op het regisseren en daarom heb ik Victor gevraagd de tekst te schrijven. *The Winter’s Tale* is een tekst van Shakespeare, die leefde in de late middeleeuwen. Ik hou wel van de waanzin, de kapotheid die hij in zijn personages stopt. Het is dankbaar materiaal om een ‘kapot’ stuk mee te maken. Ik herkende dat ook meteen in het script van Victor over die robuuste tijd die je fantasie heftig prikkelt. Nadat we met ons vieren hadden nagedacht over de vormgeving van de tekst, heb ik met Oscar bekeken hoe het decor eruit zou kunnen zien. We kwamen al snel uit bij grootste objecten die moeilijk verplaatsbaar zijn. De personages moeten een gevecht leveren om ze te manipuleren. Het stuk speelt zich af op vijf verschillende plaatsen, om de sfeer van die plekken weer te geven, hebben en we enkele ideeën uitgedacht die we later met de rest hebben afgetoetst.’

Oscar ‘Het begint altijd met een gesprek over ideeën die Lisaboa of ik hebben. Soms zijn die gelijklopend, soms verschillen ze. Dan bekijken we hoe we dat gaan aanpakken. We gaan altijd op zoek naar abstracties van de wereld.’

Lisaboa ‘Ik herinner mij een scène uit *The Winter’s Tale* waarbij we een waanzinnige koning voor een iPad-schilderij van Oscar hadden geplaatst (Oscar maakt digitale schilderijen waarin hij het proces van het schilderen uitbeeldt en afbeeldingen maakt die van wit naar zwart gaan). Het beeld dat hierdoor ontstond kon de waanzin van de koning beter tot expressie brengen dan honderd replieken. Op die manier ga ik met Oscar op zoek naar fragmenten in het script die autonoom in een beeld gegoten kunnen worden. Zo kan ik mij een idee vormen van de dynamiek, van een bepaalde sfeer; hier gaan we stil zijn, hier zal een beeld ontstaan, hier ligt de aandacht op de tekst ...’

Romy Louise ‘Zodra dat er is, komen wij als spelers en dan laten wij dat allemaal los. Wij maken alles kapot. (lacht) Zo had Oscar bijvoorbeeld een gigantisch varken ontworpen en wij hebben daar stoelen van gemaakt.’

Oscar ‘Theater is constant in beweging, in die zin is het fijn dat het decor kan meegroeien.

Dat bedoel ik met abstraheren. Iets dat al een context heeft, abstract maken vind ik uiteindelijk interessanter dan een puur abstract beeld tegenover een gebeurtenis te zetten. Dan wordt het een puur decoratief gegeven terwijl het boeiender is om de interactie en ook de beweging mogelijk te maken tijdens het repetitieproces. Een deel van het decor maak ik op voorhand. Dan beginnen zij te repeteren en merken we wat werkt en wat niet, wat er moet toegevoegd worden ...’

Victor ‘Het is fijn om te zien hoe Lisaboa en Oscar een soort van arena creëren waarin je kunt zoeken naar je personage.’

In welke fase van het proces zitten jullie nu?

Lisaboa ‘Momenteel zitten we in de helft van de repetities. Het is een intense periode met al de mensen die meewerken: Maxime Rouquart die de muziek schrijft, Seppe Decupper, Lobke Leirens, Romy Louise en Victor die de hoofdrollen spelen en Sietske van Aerde die de kostuums maakt. De voorstelling groeit nu eigenlijk uit de dynamiek van de mensen op het podium en zij die vormgeven. De vormtaal die we dan ontwikkelen ten opzichte van het script is de wereld waarin de acteurs binnenkomen. Niets ligt vast, we kunnen alles nog weggoien of net niet. En dat proces duurt tot de laatste voorstelling.’

Als lezer en schrijver maak je een tijdsreis en dan kom je onderweg bepaalde momenten tegen waarvan je de relevantie vandaag inziet of zelfs pas kúnt inzien. Vanuit dat gevoel van die tijdreis, is het script ontstaan.

Dat samenwerken, afspraken maken, gaat dat dan gemakkelijker als je als koppel samenleeft?

(Victor en Lisaboa vormen een koppel, net zoals Oscar en Romy Louise. Romy Louise en Victor zijn broer en zus, red.)

Victor ‘Ik hoor soms wel eens: “Victor, nu even niet”, en Romy Louise benadrukt tijdens de repetitie ook altijd: “Victor als wij repeteren, ben jij NIET mijn broer.”’

Romy Louise ‘Ik ben het gewoon om met familie te werken. (Romy Louise en Victor zijn de kinderen van Jan Lauwers en Grace Ellen Barkey van Needcompany, red.)

Dat brengt mij bij mijn volgende vraag. Victor en Romy Louise, jullie verhuisden van Gent opnieuw naar Brussel en repeteren nu in dezelfde ruimte als jullie ouders. Beïnvloedt dat jullie werk?

Romy Louise ‘We hebben hen nog niet gezien want vanaf het moment dat we hier arriveerden zijn zij met vakantie vertrokken. De invloed van Needcompany is er altijd geweest en natuurlijk komen onze ouders kijken naar een voorstelling en praten we daarover maar ik denk niet dat de invloed groter zal zijn door het feit dat we hier zitten.’

Lisaboa ‘We hebben in de eerste plaats ervoor gekozen om te verhuizen om in Brussel te zijn en ons te laten inspireren door de dynamiek van deze stad.’

Victor ‘Needcompany als productiehuis is zo genereus

geweest om ons onderdak te bieden en kantoorruimte te geven. Wij zijn een theatergezelschap in een lastige situatie en moeten zelf op zoek gaan naar middelen om theater te maken. Onze subsidies zijn afgewezen op basis van het argument dat wij te snel uitgebrand zouden zijn alhoewel wij een goede beoordeling van de commissie gekregen hadden. Ze voorspellen een burn-out over een paar jaar.’ (lacht)

Lisaboa, jij bent geselecteerd voor de P.U.L.S. Voert dat de druk extra op?

P.U.L.S. (Project for Upcoming artists for the Large Stage), is een vierjarenplan dat getalenteerde jonge theatermakers op eigen tempo laat doorgroeien naar de grote scène. Vijf internationaal gerenommeerde theatermakers kijken als bondgenoten mee: Jan Fabre, Jan Lauwers, Alain Platel, Ivo van Hove en initiatiefnemer Guy Cassiers. Naast Lisaboa zijn ook Hannah De Meyer, Timeau De Keyser en Bosse Provoost geselecteerd, red.)

Lisaboa ‘Ik ervaar die druk vooral in mezelf. Ik voel een grote verantwoordelijkheid en een innerlijke drang om goed werk te maken, ook zonder P.U.L.S. Het vermindert zelfs de druk omdat ik de kans krijg om mijn werk op een rustige manier te laten ontstaan en ik de tijd en de vrijheid krijg om te experimenteren met een grote zaal. Je moet je niet meteen te bewijzen.

Je kan zelf kiezen hoe je de begeleiding invult, dat kan bijvoorbeeld zijn door een stage regie-assistentie te doen.’

Staat er al iets nieuws in de steigers?

Victor ‘Het eerste P.U.L.S.-project is *Hamlet*, weer een stuk van Shakespeare. In 2019 plannen we een stuk over Pieter Bruegel de Oude. Tussendoor is er ook een internationaal project met twee jonge theatermakers Nao Albet & Marcel Borràs in Barcelona.’

Maar eerst is er dus de première van ‘1095’. Met welk gevoel hoop je dat het publiek naar huis gaat?

Victor ‘Ik hoop dat de voorstelling een rit is die lang op je netvlies blijft plakken. Als er één mooie eigenschap is van de literatuur die ik zou willen koppelen aan de ervaring van 1095 dan is het toch dat het stuk een deel wordt van je geheugen.’

O

	ZAT 14.10.2017
	1095 — KUIPERSKAAI
	ZAAL GROTE POST — 20:00 — € 12/10/8